

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“สุญญ — สภาพธรรมที่ว่างเปล่าจากตัวตน ว่างเปล่าจากของของตน”

สุญญ อ่านตามภาษาบาลีว่า **สุน - ยะ** เขียนเป็นไทยได้ว่า **สุญญะ** แปลว่า **ว่างเปล่า** เป็นคำที่กล่าวถึงธรรม คือ สิ่งที่มีจริงๆ ทั้งหมด ซึ่งว่างเปล่าจากความเป็นตัวตน เป็นสัตว์ เป็นบุคคล เพราะเหตุว่ามีแต่ธรรม มีแต่สิ่งที่มีจริงๆ ไม่มีเรา ไม่มีเขา ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตนเลย ไม่ใช่ว่างเปล่าโดยไม่มีอะไร แต่ตามความเป็นจริงแล้ว มีตัวธรรมจริงๆ มีลักษณะจริงๆ แต่สิ่งที่มีจริงๆ นั้นเป็นสภาพที่ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่เรา และธรรมที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัยแต่ละขณะ เกิดแล้วก็ดับไป ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน แล้วใครจะเป็นเจ้าของสิ่งนั้นได้ เพราะเกิดแล้วดับแล้วไม่มีเหลือเลย

ข้อความในพระสูตรต้นปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค สุญญสูตร แสดงความเป็นจริงของธรรมที่ว่างเปล่าจากตัวตน ว่างเปล่าจากของของตน ดังนี้

อะไรเล่า ว่างเปล่าจากตนหรือจากของของตน? จักขุแล ว่างเปล่าจากตนหรือจากของ
ของตน รูป ว่างเปล่าจากตนหรือจากของของตน จักขุวิญญาน ว่างเปล่าจากตนหรือ
จากของของตน จักขุสัมผัส ว่างเปล่าจากตนหรือจากของของตน สุขเวทนา ทุกขเวทนา
หรือ อทุกขมสุขเวทนา ที่เกิดขึ้นเพราะจักขุสัมผัสเป็นปัจจัย ก็ว่างเปล่าจากตนหรือจาก
ของของตน” (ทางทวารอื่นๆ ก็โดยนัยเดียวกัน)

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้ว เป็นหนึ่ง ไม่เป็นสอง หมายความว่า เป็นจริงอย่างไรก็เป็นจริงอย่างนั้น เปลี่ยนแปลงให้เป็นอย่างอื่นไม่ได้ สิ่งที่มีจริงที่พระองค์ทรงแสดง ทรงตรัสรู้ อย่างแจ่มแจ้งโดยประการทั้งปวง พระองค์ทรงแสดงธรรมตามความเป็นจริงว่า ธรรมทั้งหลายทั้งปวง ไม่ใช่ตัวตน ไม่มีใครเป็นเจ้าของ เป็นธรรมที่ว่างเปล่าจากความเป็นตัวตนเป็นสัตว์เป็นบุคคล ว่างเปล่าจากของของตน เพราะเป็นธรรมแต่ละหนึ่งๆ ที่มีจริง ที่ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน หาความเป็นสัตว์เป็นบุคคลเป็นตัวตนในธรรมที่มีจริงไม่ได้เลย สิ่งที่มีจริงในขณะนี้ เกิดเพราะเหตุปัจจัยแล้วก็ดับไป ใครจะเป็นเจ้าของสิ่งนั้นได้ แต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดงนั้น เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่มีจริงในขณะนี้ตามความ

เป็นจริง สิ่งที่มีจริงในขณะนี้เกิดเพราะเหตุปัจจัย ซึ่งมีแล้ว แต่ไม่รู้ เป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัยแล้วก็ดับไป ไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน และธรรมแต่ละหนึ่งนั้น ไม่มีใครสามารถทำให้เกิดขึ้นได้เลย ทุกขณะเป็นสิ่งที่มีความจริงที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจริง เกิดแล้วดับแล้วไม่กลับมาอีกเลย ไม่มีอะไรเหลือเลยนั้น แสนธรรมตา แต่ไม่รู้ เพราะหลับใหลด้วยความไม่รู้มานานแสนนานในสังสารวัฏ เพราะไม่รู้จึงติดข้อง ตั้งแต่เกิดจนตายหลงในสังสารวัฏ ทุกคนที่ไม่รู้ความจริง ย่อมเป็นเช่นนี้ คือ ติดข้องในสิ่งที่ไม่มี เมื่อไม่ได้ตามที่ต้องการก็เกิดโทษะ สะสมสิ่งที่ไม่ดีมากมายต่อไปอีก

ที่น่าพิจารณาเป็นอย่างยิ่ง ก็คือ แต่ละคนที่เกิดมา ล้วนมี**ขรา** ความแก่คร่ำคร่า มี**พยาธิ** ความเจ็บไข้ได้ป่วย และ มี**มรณะ** ความตายเป็นที่สุด เป็นธรรมดา เพราะเหตุว่า สำหรับ ชาติ คือ ความเกิด มีความแน่นอน เพราะเหตุว่าทุกคนพิสูจน์แล้ว รู้แล้ว เพราะว่าเกิดมาแล้วในโลกนี้ ฉะนั้นการเกิดนี้ต้องมีแน่นอน ตราบใดที่ยังไม่ได้ดับกิเลสจนหมดสิ้นถึงความเป็นพระอรหันต์ และเมื่อเกิดมาแล้ว ขรา ความแก่คร่ำคร่าก็ต้องมีแน่นอน ผู้ที่กำลังเข้าสู่วัยชราล่องไป ทุกขณะก็เป็นการพิสูจน์ธรรมว่าขรามีจริง เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องรู้แล้วพิสูจน์ด้วยตนเองแน่นอน เห็นความไม่เที่ยงเมื่อเกิดมาแล้วจะคงอยู่ในสภาพนั้นต่อไปไม่ได้ ก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง จากวัยเด็กก็คล้อยไปสู่วัยชราไปเรื่อยๆ และ พยาธิหรือความเจ็บไข้ได้ป่วย ความเป็นทุกข์ทางกาย ก็มีเป็นธรรมดา เป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย เวลาเป็นทุกข์เพราะเกิดโรคภัยไข้เจ็บ ก็เห็นความจริงว่าชีวิตไม่ใช่มีแต่สนุกสนานรื่นเริง แต่เมื่อมีเหตุปัจจัยทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ก็ไม่ใช่ความสุข แล้ว ซึ่งความจริงนี้ไม่ใช่ความจริงแต่เฉพาะในชาตินี้ แม้ในชาติก่อนๆ ก็มี และยังมีอีกในอนาคต ตราบใดที่ยังมีเหตุที่ทำให้เกิด นั่นก็คือ กิเลสทั้งหลาย มีความไม่รู้ เป็นต้น เกิดอีกก็ต้องเป็นอย่างนี้อีก มีธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจริง เกิดขึ้นเป็นไปอีกอย่างไม่สิ้นสุด

ทันทีที่ธรรมเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ไม่มีใครรู้ว่าธรรมเกิดจริงๆและดับจริงๆ แต่เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงความจริงจากการที่ได้ตรัสรู้ ก็เป็นหนทางให้พุทธบริษัทศึกษาพระธรรมและพิจารณาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาได้ เพราะแต่ละคำที่พระองค์ตรัส ย่อมโน้มมาสู่ความเป็นธรรมที่ไม่ใช่เราจริงๆ เพราะเป็นแต่เพียงธรรมที่มีจริงแต่ละหนึ่งๆ เท่านั้น การเข้าใจความเป็นจริงของธรรมจากการได้อาศัยคำจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดีแล้ว เป็นคำจริงที่น้อมจิตใจมาเพื่อรู้ความจริงแต่ละขณะในขณะนี้ ก็เพื่อละคลายการยึดถือว่ามีตัวตน มีสัตว์ มีบุคคล เพราะมีแต่ธรรม เพื่อละคลายความเห็นผิดว่ามีเรามีเขาอยู่ในสิ่งนั้น และเข้าใจว่าธรรมที่เกิดขึ้นเป็นไปนั้น จะต้องเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่มีใครบังคับ

บัญชาได้เลย หากไม่มีเหตุปัจจัย ธรรมนั้นก็ไม่เกิด และเมื่อมีเหตุปัจจัยพร้อม ก็ทำให้ธรรมนั้นเกิดขึ้น และเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องดับไป เพราะหมดเหตุปัจจัยที่จะดำรงอยู่ นี่คือ ความจริง

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นเรื่องที่ละเอียด ลึกซึ้งอย่างยิ่ง แสดงถึงความเป็นจริงของธรรมแต่ละหนึ่งๆ ตามความเป็นจริง ไม่ว่าจะทรงแสดงในส่วนใดก็ตาม ย่อมไม่พ้นไปจากธรรมที่มีจริงในขณะนี้ ถ้าเป็นผู้ที่มีความละเอียดรอบคอบ ไม่ประมาทพระธรรมว่าง่าย ศึกษาด้วยความเคารพรอบคอบ ความเข้าใจก็จะค่อยๆ เจริญขึ้นไปตามลำดับ ทุกคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้เกิดประโยชน์มหาศาล คือทำให้เข้าใจความจริงในขณะนี้ว่าเป็นธรรม ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ว่างเปล่าจากความเป็นตัวตนเป็นสัตว์เป็นบุคคล ว่างเปล่าจากของของตนอย่างแท้จริง ซึ่งธรรมก็มีจริงในขณะนี้ นั่นเองไม่ได้นอกเหนือจากชีวิตประจำวันเลย ที่สำคัญที่สุดคือ ไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน โดยมีจุดประสงค์ที่ถูกต้องว่า เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้อง ละคลายความไม่รู้ เป็นการฟังการศึกษาในคำของบุคคลผู้ประเสริฐที่สุดไม่มีใครเปรียบ ซึ่งมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะได้ฟังได้ศึกษา ดังนั้น ขณะนี้สำคัญที่สุดที่จะให้เวลากับสิ่งที่มีค่าที่สุด ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย ด้วยการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมต่อไป

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗